

**ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНИХ МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ:
СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ****RESPONSIBILITY OF INTERNATIONAL ORGANIZATIONS:
CURRENT STATE AND PERSPECTIVES OF DEVELOPMENT**Кожушний К.С.,
студент*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

У статті досліджуються основні історичні етапи становлення інституту міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій та розробки Статей про відповідальність міжнародних організацій, досліджуються чинні на сьогодні норми Статей про відповідальність міжнародних організацій. Крім цього, пропонуються й аргументуються можливі шляхи вдосконалення Статей про відповідальність міжнародних організацій.

Ключові слова: міжнародна міжурядова організація, міжнародно-правова відповідальність, міжнародне право, Статті про відповідальність, ООН.

В статье исследуются основные исторические этапы становления института международно-правовой ответственности международных межправительственных организаций и разработки Статей об ответственности международных организаций, исследуются действующие нормы Статей об ответственности международных организаций. Кроме этого, предлагаются и аргументируются возможные пути совершенствования Статей об ответственности международных организаций.

Ключевые слова: международная межправительственная организация, международно-правовая ответственность, международное право, Статьи об ответственности, ООН.

The article is devoted to the main historical stages of the establishment of the institution of international legal responsibility of international intergovernmental organizations and the development of Articles on the responsibility of international organizations: starting with the raising of this issue by the UN International Law Commission in 1963 in the first report of the special rapporteur A. El-Erian on the relationship between states and intergovernmental organizations and ending with the approval in 2011 by the UN General Assembly of its resolution of the text of the Articles on responsible international organizations. Today, a lot of discussions are being held around the issue that international organizations are very different from states and very different from each other. International organizations are created to perform specific functions and are not endowed with general competence, therefore, fixing universal norms of responsibility is quite a difficult task and can cause problems for their practical implementation. Therefore, the article examines the current norms of Articles on the responsibility of international organizations that regulate the grounds and content of the legal effect on international intergovernmental organizations that commit unlawful acts of violation as peremptory norms of general international law or general principles of law, as well as their obligations under international treaties. When an international organization committed an illegal act, it must stop it, and along with it, additionally provide guarantees and assurances regarding the non-repetition of such an act.

In addition, the article suggests and argues for possible ways of improving Articles on the responsibility of international organizations.

Key words: international intergovernmental organization, international legal responsibility, international law, Articles on responsibility, UN.

Фактичне визнання Міжнародним Судом ООН у 1949 р. міжнародних організацій як суб'єктів міжнародного права ознаменувало собою новий етап міжнародних відносин. Нечітка визначеність статусу та постійне реформування міжнародних міжурядових організацій (тобто зміна їх структури та компетенції) викликає труднощі при вирішенні питання щодо притягнення їх до міжнародно-правової відповідальності. Ситуація ускладнюється відносно нетривалим періодом часу існування таких організацій (для порівняння, питання про міжнародно-правову відповідальність держав поставали ще декілька століть тому і досі не врегульовані на бажаному рівні) та недостатністю сучасної судової практики в цій сфері. Вирішення зазначеної проблеми було покладено на Комісію з міжнародного права ООН (далі – КМП ООН), яка впродовж півстоліття працювала над розробкою моделі, механізмів та основних принципів відповідальності міжнародних міжурядових організацій (далі – міжнародна організація). Але навіть сьогодні, коли Комісією вже розроблені кодифіковані Статті про відповідальність міжнародних організацій (далі – СПВМО), вкрай актуальним залишається питання їх вдосконалення та доопрацювання у відповідності з реаліями міжнародних відносин. Норми міжнародного права неможливо змінити так швидко, як норми національного права, саме тому для правильного реформування інституту відповідальності міжнародних міжурядових організацій необхідно досліджувати актуальні шляхи його вдосконалення задалегідь, прогножуючи можливі зміни на міжнародній арені.

Проблематика визначення сутності й принципів, а також чинних механізмів відповідальності міжнародних

міжурядових організацій була предметом дослідження низки вчених – як зарубіжних, так і вітчизняних. Серед науковців, які розглядали окремі аспекти цього питання, варто зазначити Я.М. Жуковську, С.А. Андрейченко, Я.М. Вільчака, С.О. Коваленко, І.І. Лукашука, Ю.Ю. Блажевича, Ю.М. Колосова, Б.Ш. Белалову, М. Хірша, С. Вильяльяпандо, Р. Бернхарда та ін. Водночас досі залишається достатня кількість дискусійних питань у цій сфері.

Метою статті є дослідження головних етапів розробки Статей про відповідальність міжнародних організацій, аналіз чинних норм щодо підстав та змісту міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій та висвітлення дискусійних питань і перспективних шляхів реформування даного інституту міжнародного права.

Процес встановлення відповідальності міжнародних міжурядових організацій пройшов досить тривалий шлях – починаючи з порушення даного питання Комісією міжнародного права ООН у 1963 р. у першій доповіді спецдоповідача А. Ель-Еріана з питання щодо відносин між державами і міжурядовими організаціями. Наприкінці 60-х рр. XX ст. у спеціальних міжнародно-правових актах, прийнятих із окремих питань міжнародного співробітництва, закріплюється принцип деліктоздатності міжнародних міжурядових організацій.

Так, ст. VI Договору про принципи діяльності держав щодо дослідження та використання космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, 1967 року містить відповідне положення: «У випадку діяльності в космічному просторі, включаючи Місяць та інші небесні тіла, міжнародної організації відповідальність за

виконання цього Договору несуть, разом з міжнародною організацією, також і держави, що беруть у ній участь». [1] Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів та повернення об'єктів, запущених у космічний простір, 1968 року в ст. 6 дає дефініцію поняттю «влада, що здійснює запуск». Документ визначає, що, окрім держави, до суб'єктів, відповідальних за запуск, відноситься також і міжнародна організація, за умови, що «ця міжнародна організація заявляє про прийняття нею прав і обов'язків, передбачених у цій Угоді, і що більшість держав-членів цієї організації є учасниками цієї Угоди і Договору про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла» [2].

XX ст. у цілому ознаменувалося роботою Комітету з міжнародного права ООН над проектами статей щодо відповідальності міжнародних організацій в аспекті розуміння природи такої відповідальності та окреслення основних принципів відповідальності.

Новітній етап розвитку інституту відповідальності міжнародних міжурядових організацій припадає на XXI ст. У цьому етапі слід виділити наступні важливі зрушення у процесі кодифікації норм відповідальності міжнародних організацій.

У 2002 р. на 54-й сесії Комісія з міжнародного права зауважила, що сфера застосування Статей про відповідальність міжнародних організацій була б значно розширена, якби дослідження охоплювало також організації, які створюються державами відповідно до норм їх внутрішньодержавного права, і неурядові організації [3, с. 230]. Було вирішено виокремити питання, пов'язані з відповідальністю міжнародних неурядових та міжурядових організацій, включивши до сфери дії Статей про відповідальність тільки міжнародні організації в розумінні п. (а) ст. 2, відповідно до якого «міжнародна організація» означає організацію, засновану міжнародним договором або іншим документом, що регулюються міжнародним правом і що володіє своєю власною міжнародною правосуб'єктністю. Міжнародні організації можуть включати в якості членів, крім держав, ще й інші утворення [4].

І, нарешті, кінцевим етапом в історії становлення інституту відповідальності міжнародних організацій стало 27 лютого 2012 року, коли Генеральна Асамблея ООН затвердила своєю Резолюцією текст Статей про відповідальність міжнародних організацій.

Далі було б доцільно перейти до розгляду питання про підстави та зміст міжнародно-правової відповідальності міжнародних міжурядових організацій.

По-перше, треба зазначити, що міжнародні організації в процесі участі у міжнародних відносинах реалізують власну правосуб'єктність, яка є відособленою від правосуб'єктності держав-членів.

Елементи міжнародно-протиправного діяння міжнародної організації відображені в ст. 4 Статей про відповідальність. Ними є суб'єктивний та об'єктивний критерії діяння. Перший – це поведінка, яка може виявлятися в дії або бездіяльності міжнародної міжурядової організації та яку можна приписувати останній. Другий становить порушення міжнародно-правового зобов'язання, прийнятого на себе міжнародною організацією.

У зв'язку з наведеним, приміром, Ю.М. Колосов відзначав, що в міжнародному праві вина – це сам факт вчинення суб'єктом протиправного діяння і, щоб уникнути змішування понять у міжнародному праві, слід говорити не про інкримінацію вини, а про приписування неправомірної поведінки [5, с. 41].

У своїх працях І.І. Лукашук зауважував щодо доцільності виключення збитку зі складу міжнародно-протиправного діяння. Він вказував на те, що будь-яке порушення права іншого суб'єкта означає спричинення збитку його законним інтересам і вже внаслідок цього немає під-

став виділяти спричинення збитку як особливий елемент [6, с. 374].

Деякі вчені, зокрема Е.А. Воробйова, наголошують на необхідності виокремлення підстав виникнення міжнародно-протиправного діяння. На основі аналізу тексту Статей про відповідальність вона розподілила підстави виникнення міжнародно-протиправного діяння на такі типи: по-перше, ті, що впливають безпосередньо з діянь самої міжнародної організації, та, по-друге, ті, які пов'язані з діяннями іншого суб'єкта. Так, перша група класифікується як прямі підстави виникнення міжнародно-протиправного діяння (протиправна поведінка органів/агентів міжнародної організації, що здійснюється останніми в рамках як своїх повноважень, так і переданих у розпорядження міжнародної організації державою чи іншою міжнародною організацією), а друга – як опосередковані (допомога та сприяння у вчиненні міжнародно-протиправного діяння; керівництво та контроль при вчиненні міжнародно-протиправного діяння; примус до вчинення міжнародно-протиправного діяння тощо) [7, с. 14].

Отже, негативна міжнародно-правова відповідальність міжнародної організації своєю фактичною підставою має вчинення міжнародно-протиправного діяння, до складу якого входять два елементи: 1) поведінка, що може бути приписана міжнародній організації або та, яку реалізує міжнародна організація в результаті своєї опосередкованої участі у діянні держави чи іншої міжнародної організації; 2) протиправність, яка мала місце з боку міжнародної організації.

П. 1 ст. 30 СПВМО закріплює обов'язок міжнародної організації щодо припинення протиправного діяння, і поряд із цим п. 2 ст. 30 передбачає обов'язок міжнародної організації надати гарантії та запевнення щодо неповторення діяння, якщо того вимагатимуть обставини. Реалізація останнього на практиці буде доцільною у випадку, коли будь-яка міжнародна організація систематично порушує певне зобов'язання.

Припинення протиправного акта неодмінно супроводжується процедурою відшкодування збитків. У Статтях про відповідальність даний обов'язок закріплений у ст. 31. Комісія з міжнародного права, взявши до уваги відповідний досвід міжнародних організацій, встановила в ст. 34 Статей про відповідальність, що повне відшкодування збитків, спричинених міжнародно-протиправним діянням, здійснюється у формі реституції, компенсації та сатисфакції. При цьому відзначалося, що вищезазначені форми можуть застосовуватися як окремо, так і в їхньому поєднанні.

Водночас практична реалізація ст. 31 СПВМО ускладнюється закріпленням у ст. 64 СПВМО правом міжнародних організацій застосувати у правовідносинах зі своїми членами положення свого внутрішнього права.

Наступний аспект відповідальності міжнародної міжурядової організації, який потребує визначення, – юридична підстава її виникнення, якою є міжнародно-правове зобов'язання. Зі змісту ст. 4 Статей про відповідальність можна визначити, що в результаті порушення міжнародною організацією її міжнародно-правового зобов'язання має місце міжнародно-протиправне діяння останньої.

Комісія з міжнародного права визначає, що термін «міжнародно-правове зобов'язання» означає зобов'язання, надане відповідно до міжнародного права, «незалежно від його походження». В своїх коментарях щодо тексту СПВМО КМП ООН відносно останнього словосполучення відзначила: суть його зводиться до того, що «міжнародні зобов'язання можуть встановлюватися нормою міжнародного звичаєвого права, міжнародним договором або загальним принципом, який застосовується в рамках міжнародного правопорядку» [8, с. 80–82].

Самі Статті про відповідальність у п. (b) ст. 2 містять норму, в якій закріплено, що «правила міжнародної органі-

зації» означають, зокрема, установчі документи, рішення, резолюції та інші акти міжнародної організації, прийняті згідно з такими документами, і встановлену практику організації [4].

Отже, можна виділити наступні джерела юридичних підстав міжнародно-правової відповідальності міжнародних організацій. По-перше, загальні принципи права: порушення юридичного обов'язку неодмінно призводить до обов'язку відшкодування збитків, право не може підтримувати або дозволяти порушення прав, правовий обов'язок має бути здійснено та права мають бути реалізовані згідно з принципом доброї волі тощо [9, с. 90–91].

По-друге, – імперативні норми загального міжнародного права, які визначаються у Статтях про відповідальність міжнародних організацій Комісією з міжнародного права ООН. При цьому КМП ООН до імперативних норм загального міжнародного права відносить «заборони щодо агресії, геноциду, рабства, расової дискримінації, злочинів проти людства, право на самовизначення» [8, с. 125–128]. Так, у ст. 41 СПВМО передбачено, що порушення міжнародною організацією зобов'язання, яке впливає з імперативної норми загального міжнародного права, породжує міжнародно-правову відповідальність даної міжнародної організації.

Наступним, третім, джерелом міжнародно-правового зобов'язання міжнародних організацій вважаються чинні для останніх міжнародні договори, які можна умовно поділити на чотири групи. До першої групи належать міжнародні договори, в яких передбачається участь міжнародної організації разом із її державами-членами.

До другої – міжнародні договори, в яких міжнародні організації є учасниками як самостійні суб'єкти міжнародного права. Наприклад, Угода про співробітництво між ВТО та МВФ від 9 грудня 1996 року, підписана Генеральним директором ВТО та Головою МВФ [10, с. 148]; Декларація НАТО та Ісламської Республіки Афганістан про довготривале партнерство від 20 листопада 2010 року.

До третьої – міжнародні договори, в яких з початку їхнього укладання не беруть участь міжнародні організації, але в тексті яких передбачено право міжнародних організацій на приєднання, що створює для останніх міжнародно-правові зобов'язання. Серед таких можна виділити: Конвенцію про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами, від 1972 року, яка в п. 1 ст. XXII фактично визнає міжнародну організацію як суб'єкт космічної діяльності та в п. 3 ст. XXII передбачає відповідальність міжнародної організації за збитки, завдані космічним об'єктом міжнародної організації, яка здійснювала запуск [11]; Віденську конвенцію про цивільну відповідальність за ядерні збитки із змінами та доповненнями від 21 травня 1997 року [12].

Четверту групу складають міжнародні договори, учасниками яких не є власне міжнародні організації, проте всі або більшість їхніх держав-членів беруть участь у відповідних міжнародних договорах, при цьому положення таких міжнародних договорів стали обов'язковими для міжнародних організацій внаслідок рішення судової установи.

Наступним питанням, на яке варто звернути увагу та яке на сьогодні залишається дискусійним у рамках вдосконалення інституту відповідальності міжнародних організацій, є з'ясування необхідності включення норм та принципів міжнародного гуманітарного права і права прав та основних свобод людини, а також міжнародних екологічних стандартів до джерел юридичних підстав притягнення міжнародних міжурядових організацій до міжнародно-правової відповідальності.

Розглядаючи питання щодо правомірності застосування до поведінки міжнародних міжурядових організацій, які відповідно до статутних цілей здійснюють діяльність у галузі підтримки міжнародного миру та безпеки, норм та принципів міжнародного гуманітарного права, викладених у Гаазьких конвенціях 1907 року та Женевських конвенціях 1949 року з протоколами до них, варто зазначити, що жодна з міжнародних міжурядових організацій такого типу, включаючи й саму ООН, не є учасницею вищезазначених міжнародно-правових актів. Таким чином, можна зробити висновок, що такі міжнародні організації не пов'язані обов'язком дотримання відповідних норм і принципів і тому не зобов'язані нести міжнародно-правову відповідальність за їхнє порушення. В той же час відносно ООН питання правомірності застосування до неї норм і принципів міжнародного гуманітарного права носить відособлений характер порівняно з іншими регіональними міжнародними організаціями, задіяними в сфері підтримки міжнародного миру та безпеки. На практиці це пояснюється тим, що в процесі реформування ООН правомірність застосування до неї норм і принципів міжнародного гуманітарного права закріпилася шляхом внесення положень міжнародного гуманітарного права в систему внутрішніх правил ООН.

Таким чином, стосовно правомірності віднесення норм і принципів міжнародного гуманітарного права до джерел юридичних підстав притягнення міжнародних міжурядових організацій до міжнародно-правової відповідальності слід зазначити, що вона є можливою лише за умови віднесення певної норми чи принципу міжнародного гуманітарного права до масиву загального звичаєвого права або за умови визнання з боку міжнародних міжурядових організацій вищевказаних норм і принципів в якості таких, що створюють для них зобов'язання (зазвичай шляхом імплементації зазначених норм у внутрішні норми організації). При цьому така імплементація може здійснюватися двома способами. Перший – шляхом нормативної фіксації в текстах актів міжнародних організацій або міжнародних угод за участю останніх посилення на обов'язковість дотримання норм та принципів міжнародного гуманітарного права, викладених у Гаазьких конвенціях 1907 року та Женевських конвенціях 1949 року з протоколами до них. А другий – шляхом систематичного підтвердження обов'язковості дотримання норм та принципів міжнародного гуманітарного права офіційними листами та доповідями вищих посадових осіб міжнародних міжурядових організацій, що можна розглядати як встановлену практику останніх.

Отже, Статті про відповідальність міжнародних організацій пройшли досить тривалий шлях розробки і вдосконалення. На сьогодні цей документ встановлює основні принципи та механізми відповідальності міжнародних міжурядових організацій, окреслює останніх як суб'єктів відповідальності. Аналіз документа дає змогу дійти висновку про підстави настання відповідальності (поведінка міжнародної організації та порушення нею міжнародно-правового зобов'язання, прийнятого на себе) та механізм їх реалізації через зупинення протиправного діяння, відшкодування шкоди та гарантування неповторення такого діяння. Але, незважаючи на тривалий час розробки Статей про відповідальність міжнародних організацій, досі залишаються дискусійними питання про джерела підстав відповідальності та розширення кола таких підстав, а саме: включення до підстав відповідальності норм у галузі прав людини, міжнародного гуманітарного та екологічного права як одних із найбільш важливих у міжнародних відносинах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Договір про принципи діяльності держав по дослідженню і використанню космічного простору, включаючи Місяць та інші небесні тіла, від 27.01.1967 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_480.
2. Угода про рятування космонавтів, повернення космонавтів і повернення об'єктів, запущених у космічний простір, від 22.04.1968 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_483.
3. ILC Report. A/57/10. 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legal.un.org/ilc/documentation/english/reports/a_57_10.pdf.
4. Draft articles on the responsibility of international organizations (2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legal.un.org/docs/?path=../ilc/texts/instruments/english/draft_articles/9_11_2011.pdf&lang=EF.
5. Колосов Ю.М. Ответственность в международном праве / Колосов Ю.М. – М. : Юрид. лит., 1975. – 256 с.
6. Лукашук И.И. Международное право. Особенная часть : [учеб. для студентов юрид. фак. и вузов] / И.И. Лукашук; Рос. акад. наук, Ин-т государства и права, Академ. правовой ун-т. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – М. : Волтерс Клувер, 2005. – 544 с.
7. Воробьева Е.А. Международно-противоправное деяние международной организации и основания его возникновения / Е.А. Воробьева // Журнал международного права и международных отношений. – 2007. – № 3. – С. 13–19.
8. UN Doc. A/64/10. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://legal.un.org/ilc/documentation/english/reports/a_64_10.pdf.
9. Tim Hiller Sourcebook on Public International Law, Routledge. – London, 1998. – 883 с.
10. International Monetary Fund. Финансовая организация и деятельность США / International Monetary Fund. – Вашингтон : International Monetary Fund, 1998. – 169 с.
11. Конвенція про міжнародну відповідальність за шкоду, завдану космічними об'єктами, від 29.03.1972 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_126.
12. Віденська конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 12.09.1997 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_006.

УДК 341.23-048.93

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ІНСТИТУТУ МИРНОГО РОЗВ'ЯЗАННЯ МІЖНАРОДНИХ СПОРІВ

SOME ISSUES OF THE PEACEFUL INTERNATIONAL DISPUTE RESOLUTIONS INSTITUTE

Малишева О.М.,
студентка

*Інститут прокуратури та кримінальної юстиції
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого*

Стаття присвячена дослідженню загальнотеоретичних питань інституту мирного розв'язання міжнародних спорів. Особлива увага приділяється визначенню поняття «міжнародний спір», а також аналізу передбачених Статутом Організації Об'єднаних Націй засобів, за допомогою яких можливе мирне врегулювання міжнародних спорів між державами.

Ключові слова: міжнародний спір, принцип мирного вирішення спорів, ООН, переговори, міжнародний арбітраж, Міжнародний Суд, Рада Безпеки ООН.

В статье анализируются общетеоретические аспекты института мирного урегулирования международных споров. Особое внимание уделяется определению понятия «международный спор», а также анализу предусмотренных Уставом Организации Объединенных Наций способов, с помощью которых возможно мирное урегулирование международных споров между странами.

Ключевые слова: международный спор, принцип мирного урегулирования споров, ООН, переговоры, международный арбитраж, Международный Суд, Совет Безопасности ООН.

The article analyses topical theoretical aspects connected with peaceful dispute resolutions between countries according to the standards of international law.

In the world history the twenties century was marked by a prohibition to use armed forces during the resolving international conflicts between countries. This prohibition has become a universal standard that was regulated in such international acts as the Charter of the League of Nations in 1918, the Covenant on the abolition of the war as an instrument of national policy of 1928 and the UN Charter. However, the formal prohibition of force-based methods for resolving disputes cannot be regarded as a panacea insofar international armed conflicts are still known to be a fairly widespread phenomenon. At the same time such a formal prohibition is considered to be an impulse to develop peaceful resolutions and procedures for resolving international conflicts.

Since the legal institute of peaceful dispute resolutions is still being studied and developed by a large number of scientists, the further detailed study its issues is hugely relevant. That is why particular attention in this article was drawn to determining the content of the peaceful settlement of international disputes, formulation of the concept of «international dispute», study of the classification of peaceful international disputes resolutions and determining the most effective peaceful resolutions of conflicts between countries in modern international society. Moreover, a lot of attention is paid to the analyses of peaceful dispute resolutions appointed by the UN Charter.

Key words: international disputes, the peaceful dispute resolutions principle, UN, negotiations, international arbitration, International Court, United Nations Security Council.

Світова історія людства являє собою переплетіння конфліктів і компромісів, а тому досить довгий період історії міжнародні спори вирішувалися війнами, міжнародними та внутрішніми збройними конфліктами, оскільки загальне міжнародне право не покладало на держав обов'язку щодо вирішення спорів виключно мирними засобами. У ХХ столітті заборона застосування збройної сили задля врегулювання міжнародних конфліктів набула характеру універсальної норми, що отримала нормативне закріплення в таких міжнародних актах, як Статут Ліги

Націй 1918 р., Пакт про відмову від війни як знаряддя національної політики 1928 р. та Статут ООН.

Однак формальна заборона силових методів розв'язання спорів не стала панацеєю. Міждержавні збройні конфлікти й на сьогодні є досить поширеним явищем, насамперед у зв'язку з війною в Сирії, Лівії, Афганістані та низкою інших збройних конфліктів по всьому світу, а також враховуючи збройний напад Російської Федерації на Україну. Проте заборона застосування збройної сили надала потужного імпульсу розвитку мирних засо-